

ראש השנה

בספר ויקרא פרק כג פסוקים כד-כה נאמר:

"דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לַה'."

ראש השנה הינו חג מהתורה. החג מכונה יום תרועה בשל הציווי לתקוע בשופר. ישנו איסור לעשות כל מלאכה ובתלמוד מציינים שזהו ראש לשנה החדשה. בסידור התפילה מוזכר החג כיום זיכרון, מפני שהקב"ה יושב על כסא המשפט ומזכיר כל אדם באופן אישי, דן וגוזר עליו את כל מה שיקרה לו בשנה הקרובה. עשרת הימים שמראש השנה ועד יום הכיפורים, נקראים עשרת ימי תשובה.

מאפייני החג

זהו חג שאסור לעשות בו כל מלאכה מלבד מלאכות מסויימות שהן לצורך "אוכל נפש" - היינו, שהתירה התורה לעשות דברים מסויימים הקשורים בבישול והכנת אוכל, לפי הכללים הרגילים של הלכות יום טוב.

עיקר מצוות החג היא תקיעת השופר.

מצווה לאכול בחג ארוחה חגיגית משפחתית. בסעודה זו נוהגים לאכול כמה סוגים מיני מאכל, ושל פירות וירקות, שיש בהם רמז לסימן טוב, לבקש מהקב"ה שיחדש עלינו שנה טובה ומוצלחת.

סימני החג

על שולחן החג נהוג לשים מאכלים, אשר בשמם או בצורתם מסמלים שנה טובה ומתוקה. לסימני החג יש מנהגים שונים על פי העדות השונות:

קרע - דלעת
שיקרע רוע גזר דיננו

רימון
סיהיו זכויותינו, מצוותינו, רבות כגרגירי רימון

ראש של דג או של כבש
שנהיה לראש ולא לזנב

אכילת דגים
שנרבה ונפרה כדגים

גזר
שיגזרו עלינו גזירות טובות.

תפוח בדבש
שתתחדש עלינו שנה מתוקה

תמר
שיתמו אויבינו

סלק
שיסתלקו כל אויבינו

לובייה (רובייה)
שירבו זכויותינו

כרתי - כרישה
שיכרתו אויבינו

על השופר

תקיעת השופר בראש השנה היא מצווה מהתורה. לפי הרמב"ם יש בתקיעת שופר רמז - תקיעת השופר קוראת לשומעים אותה להתעורר משנת הנפש, לפשפש במעשיהם, ולחזור בתשובה.

השופר הוא קרן חלולה של חיה, בד"כ איל. במקרא שימש השופר ככלי נגינה או איום מפני מלחמה. כיצד מקיימים את מצוות השופר? - תש"ת, תר"ת, תשר"ת למצוות תקיעת השופר בראש השנה נאמרו כמה טעמים, ובהם:

- זכר למעמד הר סיני
- זיכרון עקדת יצחק
- תקווה לגאולה
- קריאה לחזרה בתשובה

השופרות עוברים עיבוד מיוחד ויש מנהגים שונים ליצירת שופרות. השופר הספרדי מיושר בסופו והשופר האשכנזי - מסתלסל בסופו. לתימנים יש שופר ארוך ומסולסל העשוי מקרן של אנטילופה.

תקיעות השופר:

סדר תקיעת השופר בראש השנה:

- ת' - תקיעה
- ש' - שברים
- ר' - תרועה

תַּשְׁרֵ"ת תַּשְׁרֵ"ת תַּשְׁרֵ"ת
תַּשִּׁ"ת תַּשִּׁ"ת תַּשִּׁ"ת
תַּרִּ"ת תַּרִּ"ת תַּרִּ"ת

כאמור - האות **ת'** מציינת תקיעה; האות **ש'** - את השברים; והאות **ר'** - תרועה. אם כן, כשאומרים **"תשר"ת"** - הכוונה לרצף של "תקיעה-שברים-תרועה-תקיעה", כשאומרים **"תש"ת"** הכוונה ל"תקיעה-שברים-תקיעה", ו**"תר"ת"** זה "תקיעה-תרועה-תקיעה".

התקיעה האחרונה בסדרה היא "תקיעה גדולה" - תקיעה ארוכה וממושכת מהשאר.

"צריך אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן, כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחיתות עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה."

"לכן נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכיפורים עוד יותר מכל השנה."

"ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה."

סימני דרך

ליה חוגגת השנה את ראש השנה בבית של סבא וסבתא בירושלים. ליה בכלל גרה בקיבוץ בצפון אבל בחגים היא הכי אוהבת להגיע לירושלים, להריח את האוויר הנקי והמבושם באורנים וליהנות מצינה ראשונה של סתיו. הכי ליה אוהבת שסבתא מלכה אומרת לה לקחת סוודר כשהיא יוצאת, מה שאומר שהעונות מתחלפות ויש תחושה חגיגית באוויר. ליה מגיעה כבר בבוקר, בערב ראש השנה, כי היא אוהבת לעזור במטבח עם ההכנות. יש לה שמלה חדשה לכבוד החג, למרות שאיכשהו, תמיד בשלב הרימון אמא אומרת שעדיף להחליף לפיג'מה כי מדובר בכתמים ש"רק מספריים יוכלו להוריד". סבא ירמי אחראי על פירוק הרימון. יש לו כל מיני שיטות והוא תמיד מנסה להמציא גאדג'טים שיאפשרו לו לפרק את הרימון ("מלך הפירות", הוא מכריז) בקלות. ליה וסבא רואים ביחד סרטונים עם שלל טיפים ושיטות כמו להכניס את הרימון לקערה של מים, לנער אותו לפני שחותכים, לדפוק עליו עם כף עץ ועוד כל מיני רעיונות יצירתיים.

אבא של ליה אומר שרימון זה מצוין ומלא בברזל וויטמינים ותמיד גונב כמה גרגרים מהקערה למרות שזה מרגיז את סבא. כנראה שילדים בכל גיל אוהבים לפעמים להרגיז את ההורים שלהם. הוא תמיד מציין איזה כיף לו שהוא נולד בול בעונה של הפרי שהוא הכי אוהב. סבא אומר שאוכלים רימון כדי שירבו מצוותנו כמו הגרגירים שבפרי ושרימון הוא אחד משבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל. "בתורה יש תרי"ג מצוות, שזה אומר 613 מצוות". ליה חושבת על רעיון.

"בוא נספור את הגרגירים ונראה אולי גם ברימון יש בול 613 גרגרים? יאללה?" "יאללה!"

סבא זורם עם הרעיון למרות שסבתא מלכה לא מרוצה מהבלגן ומבזבז הזמן בערב החג. ליה וסבא מתיישבים ומתחילים להעביר מקערה לקערה, גרגר גרגר, סופרים אחד אחד ותוהים מה תהיה התוצאה הסופית. סבא מזכיר לליה שקודם אבא "גנב" כמה גרגרים, אז ייתכן והתוצאה לא תהיה מדויקת.

"בכל מקרה", אומר סבא, "תהיה התוצאה אשר תהיה, אין ספק שהכי כיף לי להכין את סימני החג עם הנכדה שלי", ליה מחייכת ומרגישה איך קור ירושלמי נעים נושב בחלון המטבח. סבתא מלכה מניחה את הסוודר של ליה על הכתפיים שלה וחם לה בגוף וגם בלב.